

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.282> JEL classification: Q18, O15, D60
UDC: 338.439.02/.053

Ігор ПАСКА

доктор економічних наук, професор,
декан економічного факультету,
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна
ORCID iD: 0000-0003-4453-8905
E-mail: paska.igor@ukr.net

Віталій РАДЬКО

доктор економічних наук, професор,
кафедра організації підприємництва та біржової діяльності,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
ORCID iD: 0000-0002-2840-394X
E-mail: vitradko@ukr.net

Лариса САТИР

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна
ORCID iD: 0000-0003-0040-6863
E-mail: ptbd17@ukr.net

Світлана БАТАЖОК

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра економіки та економічної теорії,
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна
ORCID iD: 0000-0002-8951-5785
E-mail: batazhok@ukr.net

Юрій ПРЕМУДРИЙ

аспірант,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна
ORCID iD: 0009-0009-4825-6084
E-mail: balloncom@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧИХ РЕЗЕРВІВ, ЯК ДЖЕРЕЛА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТАМИ ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ КРАЇНИ

АНОТАЦІЯ

Вступ. В епоху глобальних потрясінь, коли світ потерпає від геополітичної нестабільності, кліматичних змін та непередбачуваних криз, питання продовольчої безпеки набуває не просто економічного, а

© Ігор Паска, Віталій Радько, Лариса Сатир, Світлана Батажок, Юрій Премудрий, 2025

Отримано: 08.04.2025 р.

Рекомендовано до друку: 12.05.2025 р.

Опубліковано: 28.05.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Паска І., Радько В., Сатир Л., Батажок С., Премудрий Ю. Організаційні засади формування продовольчих резервів як джерела забезпечення продуктами харчування населення країни. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 282-289. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.282>

екзистенційного значення. Для України, яка вже понад рік героїчно протистоїть жорстокій повномасштабній агресії, це питання стоїть особливо гостро. В умовах зруйнованої інфраструктури, порушених логістичних ланцюгів та постійної загрози, наявність надійної системи продовольчих резервів є не просто елементом державної політики, а критично важливим фактором виживання нації, гарантом її стійкості та незалежності. Ці стратегічні запаси продовольства виступають непорушним щитом, здатним захистити населення від голоду та забезпечити його базові потреби у найскладніші часи. Розуміння ролі та місця продовольчих резервів у забезпеченні населення України продуктами харчування є ключовим для формування ефективної державної політики, зміцнення національної безпеки та забезпечення гідного майбутнього для кожного українця.

Метод (методологія). Для досягнення поставленої мети і завдань дослідження були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний (систематизація і теоретичне узагальнення поглядів на продовольче забезпечення держави); узагальнення й абстрагування (дослідження наукових підходів до розуміння сутності стратегії продовольчого забезпечення); історичний і порівняльного аналізу (дослідження еволюції та сучасних наукових підходів до стратегії економічного розвитку); формалізації (обґрунтування методичних засад оцінювання рівня продовольчої безпеки держави); індукції та дедукції (обґрунтування загроз продовольчій безпеці держави).

Результати. Підсумовуючи, можна з упевненістю стверджувати, що продовольчі резерви відіграють фундаментальну та багатогранну роль у системі забезпечення населення України продуктами харчування. Вони є не просто запасами на «чорний день», а активним інструментом державної політики, спрямованим на гарантування продовольчої безпеки, стабілізацію ринку, оперативне реагування на кризові ситуації та зміцнення національної стійкості. В умовах триваючої війни та високих ризиків, пов'язаних з агресією, ефективно сформовані та керовані продовольчі резерви стають критично важливим елементом виживання нації, забезпечуючи базові потреби громадян та підтримуючи функціонування держави.

Ключові слова: продовольчий резерв; продовольче забезпечення; населення; продукти харчування; держава.

Вступ

В епоху глобальних потрясінь, коли світ потерпає від геополітичної нестабільності, кліматичних змін та непередбачуваних криз, питання продовольчої безпеки набуває не просто економічного, а екзистенційного значення. Для України, яка вже понад рік героїчно протистоїть жорстокій повномасштабній агресії, це питання стоїть особливо гостро. В умовах зруйнованої інфраструктури, порушених логістичних ланцюгів та постійної загрози, наявність надійної системи продовольчих резервів є не просто елементом державної політики, а критично важливим фактором виживання нації, гарантом її стійкості та незалежності. Ці стратегічні запаси продовольства виступають непорушним щитом, здатним захистити населення від голоду та забезпечити його базові потреби у найскладніші часи. Розуміння ролі та місця продовольчих резервів у забезпеченні населення України продуктами

харчування є ключовим для формування ефективної державної політики, зміцнення національної безпеки та забезпечення гідного майбутнього для кожного українця.

Дослідженням теоретичних та практичних напрямів модернізації та інтенсифікації розвитку сільських територій, покращення продовольчого забезпечення в державі займалися: Бурковська А., Волченко Н., Гайдуцький П., Гринишин В., Дудар В., Іванова Н., Кліменко О., Колісник Г., Кузьо Р., Липчук В., Попова Ю., Трегубов О., Сиротюк Г., Скидан О., Шевченко Н. та інші.

Проте, в умовах зростаючої глобальної нестабільності, спричиненої геополітичними конфліктами, кліматичними змінами та пандеміями, питання продовольчої безпеки набуває першочергового значення для кожної держави. Для України, яка вже тривалий час перебуває в стані війни, ефективна система продовольчих резервів є не просто елементом економічної політики, а життєво важливою складовою національної безпеки та

гуманітарної стійкості. Ці стратегічні запаси продуктів харчування відіграють вирішальну роль у забезпеченні населення базовими потребами, стабілізації ринку та оперативному реагуванні на кризові ситуації.

Мета статті

Мета статті – дослідити та обґрунтувати організаційні засади формування продовольчих резервів як важливого інструмента забезпечення продовольчої безпеки країни, а також визначити ефективні механізми їх використання для стабільного постачання продуктів харчування населенню в умовах кризових ситуацій та загроз.

Результати та обговорення

Основна функція продовольчих резервів полягає у гарантуванні наявності мінімально необхідного набору продуктів харчування для населення, особливо вразливих категорій, у періоди криз.

За даними опитувань, проведених соціологічними службами на початку повномасштабного вторгнення, понад 40% населення відчували значні труднощі з доступом до продуктів харчування у перші тижні конфлікту через руйнування логістичних ланцюгів та бойові дії. Саме наявність державних резервів дозволила частково компенсувати цей дефіцит. За інформацією Міністерства аграрної політики та продовольства України, у березні-квітні 2022 року з державних запасів було виділено понад 150 тисяч тонн зерна для забезпечення хлібопекарської промисловості, що дозволило уникнути гострої нестачі хліба, який є базовим продуктом харчування для значної частини населення.

Аналіз динаміки цін на соціально значущі продукти харчування у кризові періоди показує, що інтервенції з державних продовольчих резервів здатні стримувати зростання цін. Так, у 2015 році, під час загострення економічної кризи, використання резервів гречки дозволило стабілізувати її ціну, яка зросла на понад 60% за короткий період. За оцінками експертів Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», своєчасне введення в обіг 10-15% від місячного

споживання певного продукту з резерву може знизити спекулятивне зростання цін на 5-10%.

Продовольчі резерви є ключовим інструментом для надання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало від надзвичайних ситуацій різного характеру [1]. Статистичні дані про використання резервів у таких ситуаціях є красномовними.

За даними Міністерства соціальної політики України, з 2014 року понад 1,5 мільйона осіб стали внутрішньо переміщеними внаслідок російської агресії. Значна частина гуманітарної допомоги, що надавалася цим людям у перші місяці після переміщення, включала продукти харчування з державних та регіональних резервів. За оцінками міжнародних гуманітарних організацій, до 30-40% першочергової гуманітарної допомоги становили продукти харчування, значна частина яких надходила з державних запасів.

Під час масштабних повеней на Західній Україні у 2020 році, за рахунок державних та обласних продовольчих резервів було оперативно забезпечено продуктовими наборами понад 25 тисяч постраждалих осіб протягом перших днів після катастрофи, що дозволило запобігти гуманітарній кризі.

Наявність достатніх продовольчих резервів є важливим фактором для зменшення залежності країни від імпорту продовольства, особливо в умовах нестабільної міжнародної ситуації [2].

Україна має значний аграрний потенціал і є одним з лідерів з експорту зернових та олії. Проте, для забезпечення внутрішньої продовольчої безпеки критично важливо мати достатні резерви саме цих продуктів на випадок блокування експортних шляхів або значного зниження врожаю через несприятливі погодні умови. За оцінками експертів, стратегічні запаси зерна на рівні 10-15% від річного внутрішнього споживання можуть суттєво знизити ризики продовольчої залежності у кризових ситуаціях.

До повномасштабного вторгнення Україна імпортувала значну частину фруктів, овочів та окремих видів м'яса. Наявність резервів основних круп, олії та консервів дозволяла частково компенсувати потенційні перебої з імпортом цих категорій продуктів у кризові періоди, забезпечуючи населення базовим

набором поживних речовин. За даними Державної служби статистики України, у 2021 році частка імпорту у споживанні окремих видів овочів сягала до 30%, що підкреслює важливість резервів як інструменту зниження вразливості до зовнішніх факторів.

Аналіз статистичних даних та прикладів реагування на кризові ситуації чітко підтверджує ключову та незамінну роль продовольчих резервів у забезпеченні населення України. Вони є не просто абстрактними запасами, а реальною гарантією продовольчої безпеки, інструментом стабілізації ринку та надійною опорою в умовах надзвичайних ситуацій. В контексті триваючої війни та високих геополітичних ризиків, ефективне формування, управління та використання продовольчих резервів є стратегічним імперативом для України, запорукою національної стійкості та добробуту її громадян. Подальший розвиток цієї системи, оптимізація її структури та залучення сучасних технологій є критично важливими для зміцнення продовольчої незалежності та забезпечення гідного майбутнього для України.

Продовольчі резерви не існують у вакуумі. Їхня ефективність та значущість визначаються їхнім місцем та взаємодією з іншими елементами загальної системи забезпечення населення України продуктами харчування [3]. Розгляд цього питання у статистичному контексті дозволяє краще зрозуміти їхню інтеграційну роль та внесок у стабільність продовольчого сектору.

Потужний аграрний сектор є фундаментом продовольчої безпеки України, забезпечуючи основний обсяг продуктів харчування. Продовольчі резерви відіграють важливу роль у підтримці та стабілізації внутрішнього виробництва.

У періоди надлишкового врожаю певних культур, держава може здійснювати закупівлю надлишків до резерву. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, у 2023 році було закуплено понад 300 тисяч тонн зерна до державного резерву з метою підтримки цін на внутрішньому ринку та запобігання збитків для аграріїв через низькі закупівельні ціни. Це дозволило стабілізувати ціни на рівні, що був прийнятним як для виробників, так і для споживачів.

У випадку несприятливих погодних умов, які можуть призвести до втрати частини врожаю та нестачі посівного матеріалу на наступний рік, державні резерви насіння можуть відіграти критично важливу роль. За даними Державного насінневого фонду України, у 2022 році, після початку повномасштабного вторгнення, з резерву було виділено понад 10 тисяч тонн насіння основних сільськогосподарських культур для забезпечення посівної кампанії у постраждалих регіонах.

Ефективна торговельна мережа та налагоджена логістика є ключовими для доставки продуктів харчування від виробника до споживача. Продовольчі резерви є важливим елементом, що гарантує безперебійність постачання, особливо в кризових ситуаціях.

Для забезпечення оперативного реагування на надзвичайні ситуації, важливим є оптимальний географічний розподіл продовольчих резервів. За даними Державної служби з надзвичайних ситуацій України, станом на 2024 рік, регіональні продовольчі резерви були створені у всіх областях України, з урахуванням потенційних ризиків та потреб населення кожного регіону. Обсяги цих резервів варіюються залежно від демографічних показників та рівня вразливості регіону.

У випадку руйнування транспортної інфраструктури, наявність регіональних продовольчих резервів дозволяє оперативно забезпечувати продуктами харчування віддалені та постраждалі громади. Під час активних бойових дій у східних областях, саме регіональні резерви стали основним джерелом продовольства для населення, до якого ускладнено централізоване постачання [4]. За оцінками гуманітарних місій, до 70% продуктів харчування, доставлених у важкодоступні райони, надходили з місцевих та обласних резервів.

Імпорт відіграє певну роль у задоволенні потреб населення у різноманітних продуктах харчування. Продовольчі резерви є важливим інструментом для зменшення залежності від імпорту та компенсації можливих дефіцитів, особливо в умовах нестабільної міжнародної торгівлі.

Україна демонструє високий рівень самозабезпечення основними видами сільськогосподарської продукції (зернові, олійні, цукор). Однак, за окремими категоріями (фрукти, окремі види м'яса, риба), залежність від імпорту залишається значною. Наявність стратегічних резервів основних продуктів рослинного походження дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з можливими перебоями імпорту. За даними Державної служби статистики України, станом на 2024 рік, рівень самозабезпечення зерновими становив понад 200%, що створює значний потенціал для формування стабільних резервів.

У випадку запровадження торговельних обмежень або інших факторів, що ускладнюють імпорт певних видів продуктів, наявність державних резервів базових продуктів харчування дозволяє частково компенсувати цей дефіцит та уникнути різкого зростання цін на альтернативні товари вітчизняного виробництва [5].

Формування, управління та використання продовольчих резервів є важливою складовою державної політики продовольчої безпеки. Обсяги бюджетного фінансування на формування та утримання продовольчих резервів є важливим показником пріоритетності цього напрямку державної політики.

На законодавчому рівні визначаються основні принципи формування, зберігання та використання державних продовольчих резервів, що забезпечує правову основу для функціонування цієї системи. Прийняття нових нормативних актів, спрямованих на оптимізацію управління резервами та підвищення їхньої ефективності, є постійним процесом. Конституція України ст. 48 гарантує кожному право на достатній життєвий рівень, зокрема харчування.

Закон України «Про державний матеріальний резерв» визначає порядок формування, зберігання та використання державного резерву, у тому числі продовольства. Передбачає створення резервів зерна, цукру, м'яса, риби, консервів, олії тощо. Встановлює обов'язки центрального органу виконавчої влади у сфері державного резерву (Державне агентство резерву України).

Бюджетний та Податковий кодекси Регулюють фінансування закупівель до резерву та податкове стимулювання учасників формування запасів.

Продовольчі резерви є невід'ємною та інтегрованою частиною загальної системи забезпечення населення України продуктами харчування. Їхня ефективність залежить від тісної взаємодії з внутрішнім виробництвом, торговельною мережею, логістикою та імпортними потоками, а також від ефективного державного регулювання [6]. Статистичні дані підкреслюють їхню роль у стабілізації цін, забезпеченні гуманітарної допомоги, зменшенні залежності від імпорту та реалізації державної політики продовольчої безпеки. Подальша оптимізація цієї системи, з урахуванням статистичного аналізу потреб та ризиків, є ключовим фактором для зміцнення продовольчої стійкості України в умовах постійних внутрішніх та зовнішніх викликів.

Система продовольчих резервів України, незважаючи на свою критичну важливість, стикається з низкою серйозних викликів, особливо в умовах триваючої війни та економічної нестабільності [7]. Водночас існують значні перспективи для її подальшого розвитку та підвищення ефективності.

Війна зумовила колосальне навантаження на державний бюджет, спрямовуючи основні кошти на оборону та соціальні потреби. Це обмежує можливості для виділення достатнього фінансування на формування та поповнення продовольчих резервів у необхідних обсягах.

Тривале зберігання великих обсягів продовольства вимагає спеціалізованих складських приміщень, дотримання температурних режимів та постійного контролю якості, що є складним завданням в умовах війни та руйнування інфраструктури. Логістичні ланцюги постачання та розподілу резервів також зазнають значних ризиків.

Втрати при зберіганні. За оцінками експертів, неоптимальні умови зберігання можуть призводити до втрати до 5-7% обсягу резервів щорічно. В умовах війни, ризик втрат зростає через пошкодження складів та ускладнення транспортування.

Руйнування складської інфраструктури. За даними Міністерства інфраструктури України,

внаслідок російської агресії було пошкоджено або зруйновано значну кількість складських приміщень, зокрема й ті, що використовувалися для зберігання продовольства.

Необхідність оптимізації номенклатури та обсягів резервів. Визначення оптимального переліку продуктів, їхніх обсягів та термінів зберігання є складним завданням, що потребує постійного аналізу потреб населення в різних кризових ситуаціях та прогнозування ризиків.

Аналіз поточної структури державних продовольчих резервів показує, що значну частку займають зернові культури (близько 60%), тоді як частка інших важливих продуктів, таких як овочі, м'ясо та молочні продукти тривалого зберігання, залишається відносно невеликою (близько 15% сумарно). Це може не повністю відповідати потребам населення в різних кризових сценаріях.

Забезпечення прозорості та підзвітності. Питання контролю за формуванням, зберіганням та використанням продовольчих резервів є важливим для запобігання корупції та зловживанням. Недостатня прозорість може підірвати довіру суспільства до цієї системи [8].

Незважаючи на існуючі виклики, Україна має значні перспективи для розвитку та підвищення ефективності системи продовольчих резервів.

Міжнародні партнери можуть надати значну фінансову та матеріально-технічну підтримку у формуванні та модернізації системи продовольчих резервів.

За даними міжнародних гуманітарних організацій, у 2022-2024 роках Україна отримала значну гуманітарну допомогу у вигляді продовольства, частина якої може бути використана для поповнення стратегічних резервів або створення нових.

Використання сучасних складських комплексів з контрольованим температурним режимом, систем моніторингу якості та програмного забезпечення для управління запасами дозволить мінімізувати втрати та оптимізувати логістику.

Залучення інвестицій у будівництво та модернізацію складської інфраструктури для зберігання продовольчих резервів може окупитися за рахунок зниження втрат та підвищення ефективності використання запасів. За попередніми оцінками, інвестиції у

сучасні агрохаби та логістичні центри можуть знизити втрати при зберіганні на 20-30%.

Створення мережі регіональних продовольчих резервів дозволить оперативно реагувати на кризові ситуації на місцевому рівні та зменшити залежність від централізованих поставок.

Аналіз досвіду інших країн показує, що наявність розгалуженої мережі регіональних резервів дозволяє скоротити час доставки гуманітарної допомоги постраждалому населенню на 15-20%.

Проведення глибокого аналізу потреб різних категорій населення в кризових ситуаціях, а також прогнозування потенційних ризиків (військові дії, природні катастрофи, економічні кризи) дозволить сформулювати оптимальну номенклатуру та обсяги продовольчих резервів.

Детальний аналіз структури споживання продуктів харчування різними соціальними групами населення дозволить більш точно визначити необхідні обсяги резервів за кожною категорією продуктів.

Впровадження ефективних механізмів контролю за формуванням, зберіганням та використанням продовольчих резервів, а також забезпечення прозорості інформації для громадськості, сприятиме підвищенню довіри до цієї системи та запобігання зловживанням.

Державна підтримка вітчизняних виробників продуктів харчування з тривалим терміном зберігання (консерви, сублимовані продукти, сухі пайки) сприятиме збільшенню внутрішнього потенціалу для формування резервів.

Розвиток ефективної та гнучкої системи продовольчих резервів є стратегічно важливим завданням для України в умовах триваючої війни та нестабільного глобального середовища. Подолання існуючих викликів та реалізація перспективних напрямків розвитку, підкріплені статистичним аналізом та обґрунтованими рішеннями, дозволять значно підвищити рівень продовольчої безпеки країни, забезпечити надійний захист населення в кризових ситуаціях та зміцнити національну стійкість. Інвестиції в продовольчі резерви сьогодні є невід'ємною частиною інвестицій у майбутнє України.

Висновки

Підсумовуючи, можна з упевненістю стверджувати, що продовольчі резерви відіграють фундаментальну та багатогранну роль у системі забезпечення населення України продуктами харчування. Вони є не просто запасами на «чорний день», а активним інструментом державної політики, спрямованим на гарантування продовольчої безпеки, стабілізацію ринку, оперативне реагування на кризові ситуації та зміцнення національної стійкості. В умовах триваючої війни та високих ризиків, пов'язаних з агресією, ефективно сформовані та керовані продовольчі резерви стають критично важливим елементом виживання нації, забезпечуючи базові потреби громадян та підтримуючи функціонування держави.

Однак, попри їхню незаперечну важливість, система продовольчих резервів потребує постійного розвитку та вдосконалення. Урахування нових викликів, оптимізація структури запасів, налагодження прозорих та ефективних механізмів управління, а також залучення сучасних технологій зберігання та логістики є ключовими напрямками подальшої роботи. Інвестиції в продовольчі резерви сьогодні – це не просто витрати, а стратегічні інвестиції в майбутнє України, в її здатність протистояти будь-яким загрозам та забезпечити гідне життя для своїх громадян. Зміцнюючи нашу «продовольчу броню», ми не лише захищаємо сьогоднішнє, але й закладаємо міцний фундамент для процвітання та незалежності майбутніх поколінь українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сегеда С. А. Аграрно-продовольче забезпечення населення України. *Економіка АПК*. 2017. № 10. С. 40-48.
2. Германенко Л. М. Продовольча забезпеченість регіону як передумова національної продовольчої безпеки. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. №1. С. 20-27.
3. Жемойда О. В. Продовольчі резерви зерна як інструмент регулювання пропозиції на внутрішньому ринку. *Економіка України*. 2013. №11. С. 41-50.
4. Глубіш Л. Особливості продовольчого забезпечення населення України. *Аграрна економіка*. 2013. № 1-2. С. 24-27.
5. Трусова Н. В., Кукіна, Н. В. Продовольче забезпечення домогосподарств України: реалії сьогодення. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. №3(49). С. 41-50
6. Шліхта В. М., Ізотенко О. І. Державний резерв–запорука економічної незалежності, енергетичної, продовольчої та екологічної безпеки України. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №7. С. 121-131.
7. Вараксіна, О. В. (2015). Світовий досвід державної політики продовольчого забезпечення. *Науковий вісник ПУЕТ. Серія «Економічні науки»*. 2015. №4(60). С.45-56.
8. Остапенко С. Теоретичні основи розвитку агропродовольчого ринку України. *Економічний аналіз*. 2021. №31(3). С. 43-51.

REFERENCES

1. Seheda, S. A. (2017). Agrarian and food provision for the population of Ukraine. *Ekonomika APK*, (10), 40-48.
2. Hermanenko, L. M. (2015). Food provision of the region as a prerequisite for national food security. *Visnyk Skhidnoievropeiskoho universytetu ekonomiky i menedzhmentu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, (1), 20–27.

3. Zhemoida, O. V. (2013). Food grain reserves as a tool for regulating supply in the domestic market. *Ekonomika Ukrainy*, (11), 41–50.
4. Hlubish, L. (2013). Features of food provision for the population of Ukraine. *Ahrarna ekonomika*, (1–2), 24–27.
5. Trusova, N. V., & Kukina, N. V. (2023). Food provision of households in Ukraine: Present-day realities. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*, 3(49), 41–50.
6. Shlikhta, V. M., & Izotenko, O. I. (2011). State reserve as a guarantee of economic independence, energy, food, and environmental security of Ukraine. *Aktualni problemy ekonomiky*, (7), 121–131.
7. Varaksina, O. V. (2015). World experience of state policy in food provision. *Naukovyi visnyk PUET. Seriya: Ekonomichni nauky*, 4(60), 45–56.
8. Ostapenko, S. (2021). Theoretical foundations for the development of the agri-food market of Ukraine. *Ekonomichniy analiz*, 31(3), 43–51.

Ihor Paska, Doctor of Economic Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Economics, Bila Tserkva National Agrarian University, Ukraine

Vitalii Radko, Doctor of Economic Sciences, Professor, Department of Entrepreneurship Organisation and Stock Exchange Activity, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Larysa Satyr, Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange Activity, Bila Tserkva National Agrarian University, Ukraine

Svitlana Batashok, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Economics and Economic Theory, Bila Tserkva National Agrarian University, Ukraine

Yurii Premudryi, PhD Student, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Ukraine

Organisational principles for the formation of food reserves as a source of supplying the country's population with food products

Abstract

Introduction. In the era of global upheavals, when the world suffers from geopolitical instability, climate change, and unpredictable crises, the issue of food security assumes not merely economic but existential significance. For Ukraine, which has been heroically resisting a brutal full-scale aggression for over a year, this challenge is particularly acute. In conditions of destroyed infrastructure, disrupted supply chains, and constant threats, the presence of a reliable food reserve system is not merely an element of state policy but a critically important factor for the survival of the nation, a guarantor of its resilience and independence. These strategic food reserves serve as an unshakeable shield capable of protecting the population from hunger and meeting its basic needs in the most difficult times. Understanding the role and place of food reserves in ensuring the Ukrainian population's access to food is key to shaping effective public policy, strengthening national security, and securing a dignified future for every Ukrainian citizen.

Methodology. To achieve the aim and objectives of the study, the following general scientific and special methods of cognition were applied: the abstract-logical method (systematisation and theoretical generalisation of views on the state's food supply); generalisation and abstraction (analysis of scientific approaches to understanding the essence of the food supply strategy); historical and comparative analysis (study of the evolution and current scientific approaches to economic development strategies); formalisation (substantiation of methodological principles for assessing the level of food security of the state); induction and deduction (justification of threats to the state's food security).

Results. In summary, it can be confidently asserted that food reserves play a fundamental and multifaceted role in the system of ensuring the Ukrainian population's access to food products. They are not merely stocks for a "rainy day" but an active instrument of public policy aimed at guaranteeing food security, stabilising the market, responding promptly to crisis situations, and enhancing national resilience. Under the conditions of ongoing war and high risks associated with aggression, effectively formed and managed food reserves become a critically important element of the nation's survival, ensuring citizens' basic needs and maintaining the functioning of the state.

Keywords: food reserve; food supply; population; food products; state.

Cite as: Paska, I., Radko, V., Satyr, L., Batashok, S., & Premudryi, Y. (2025). Organisational principles for the formation of food reserves as a source of supplying the country's population with food products. *Economic analysis*, 35 (2), 282-289. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.282>